

Odgovori

1. ||
a) Filip II.;
b) Habsburg;
c) C
(M 72 / A 235 / djelomično ŠK 182-183 / P djelomično 74 i 188)
2. ||
a) zaštita od Turaka (Osmanskog Carstva) i zaštita plemićkih/hrvatskih prava; (oba pojma dva boda navođenje samo jednog – 1 bod)
b) Cetingrad/Cetin (Franjevački samostan u Cetingradu) i 1. siječnja 1527.; (oba pojma dva boda navođenje samo jednog – 1 bod)
(M 85 / A 253 / ŠK 193 / P 67)
3. ||
Odgovor: **B**
(M 82-83 / A djelomično 243-244 / ŠK posredno 120 i 190-191 / P 58)
4. ||
a) Vidljiva je razlika u načinu odijevanja (ruska tradicionalna odjeća nasuprot modernom oklopu i opremi pod utjecajem Europe) kao i u izgledu lica: kod Ivana Groznog vidimo dugu kosu i bradu, dok kod Petra Velikog vidimo kraću kosu i brijanje brade. (razlika u odijevanju 1 bod, a razlika u izgledu lica 1 bod, ukupno 2 boda)
b) Za Ivana Groznog: apsolutistički vladar (car)/čuvar tradicionalnih vrijednosti/oslanja se na pravoslavnu Crkvu i smatra da Moskva trebao postati „treći Rim“ i zaštitnik svih pravoslavnih kršćana (bilo koja od navedenih obilježja/okolnosti 1 bod, dva od navedenih navoda 2 boda)
Za Petra Velikog: modernizacija države pod utjecajem zapadnih apsolutističkih monarhija/ teritorijalno širenje (1 navod 1 bod, 2 navoda 2 boda), ukupno za cijeli zadatak 4 boda
(M 78-79 / A nema(!) / ŠK 189-190 / P nema(!))
5. ||
Odgovori koji uključuju: Uključivanje Češke u Habsburšku Monarhiju uzrokuje povećanje sukoba između katolika i protestanata. To koriste Francuska i Švedska koje žele smanjiti utjecaj Habsburgovaca u Europi. U rat se uz Francusku i Švedsku uključuju i njemačke države, Nizozemska te Danska. Konačne posljedice rata zaključenog 1648. Westfalskim mirom bile su smanjenje utjecaja katoličanstva i dinastije Habsburg u Europi. Švicarska i Nizozemska su izborile samostalnost, a Češka je izgubila prijašnju važnost unutar Svetog Rimskog Carstva. Car SRC-a gubi političku važnost te mu ostaje samo formalna reprezentativna funkcija. (sukobi katolika i protestanata u Češkoj 1 bod; Francuska i Švedska žele umanjiti moć Habsburgovaca 1 bod; smanjenje utjecaja katoličanstva u Europi ili prestanak vjerskih sukoba u Europi 1 bod; osamostaljenje Nizozemske i Švicarske ili gubitak važnosti carske funkcije u SRC 1 bod)
(M 76-77 / A 240 / ŠK 187 / P djelomično 152)

6. ||
a) Mletačka Republika;
b) Hrvatska krajina i Slavonska krajina
c) Tijekom 16. stoljeća Osmansko carstvo osvaja velike dijelove Ugarsko-hrvatskog kraljevstva. Dotadašnji sustav obrane zasnovan na banskoj i velikaškoj vojnoj moći čak ni uz pomoć središnje habsburške vlasti više nije bio učinkovit. Zato se demografski ispražnjen pogranični prostor popunjava prebjezima s osmanskog teritorija te se to područje podvrgava izravno Ratnom vijeću s ciljem učinkovitije obrane granica Kraljevstva. (osmanska osvajanja 1 bod; neučinkovita obrana 1 bod)
(M 87-89 / A 258-259 / ŠK 209-211 / P 60-63)
7. ||
a) Oliver Cromwell;
b) sve varijante koje uključuju da dinastija Stuart (Karlo I. / Charles I) pokušava uvesti apsolutizam, što uzrokuje pobunu bogatog građanstva i revoluciju kojoj na čelo dolazi Oliver Cromwell, koji se postavlja za „lorda protektora“ i vlada gotovo apsolutistički, nakon njegove smrti (1658.) već 1660. ponovo se uspostavlja parlamentarna monarhija na čelo koje dolazi sin Karla I. – Karlo II. (navod Karlovog pokušaja apsolutizma i revolucije 1 bod; pobliže definiranje uloge Olivera Cromwella 1 bod; navođenje vraćanja monarhije pod Karlom II 1 bod)
c) Navigacijski akt tj. Zakon o plovidbi zbog kojeg Engleska postaje najveća pomorska sila
(M 72-74 / A 237-238 / ŠK 188/ P nema(!))
8. ||
a) Dubrovnik / Dubrovačka Republika i 1667. (jedan točan podatak 1 bod, oba točna podatka 2 boda)
b) Mletačka Republika / Venecija i Osmansko Carstvo (jedan točan podatak 1 bod, oba točna podatka 2 boda)
c) Potres je zaustavio gospodarski razvoj i uzrokovao demografski pad Dubrovnika. Grad se razmjerno brzo obnovio, a uz pomoć dubrovačke diplomacije gospodarski razvoj je nastavljen prije svega u smislu pomorske trgovine, ali demografski gubitak osjećao se još u 18. stoljeću (gospodarski zastoј 1 bod)
(M 96-97 / A nema(!) / ŠK 201-202 / P nema (!))
9. ||
Odgovor: **A, C i F**
(M 91 / A posredno 283/ ŠK nema / P nema)
10. ||
a) 1.C izvršna vlast / 2.A zakonodavna vlast / 3.B sudska vlast (svaki točan odgovor jedan bod)
b) Parlamentarna monarhija
c) Srednjovjekovne europske monarhije nalikovale su na apsolutističke monarhije ranoga novoga vijeka u kojima je sva vlast proizlazila iz osobe vladara, koji je ujedno i Božji pomazanik. Parlamentarne monarhije nasuprot tomu imaju razrađenu diobu vlasti na izvršnu, sudsku i zakonodavnu, na čelu koje se nalazi osoba vladara. (usporedba srednjovjekovnih monarhija s apsolutističkim tj. sva vlast je objedinjena u osobi vladara 1 bod; navođenje trodiobe vlasti u parlamentarnim monarhijama 1 bod)
(M 69 / A 232-238 / ŠK 179-180 i 188 / P djelomično i posredno 74-75)
11. ||
Vladavina Luja (Louis) XIV. predstavlja vrhunac apsolutizma u Francuskoj u 17. stoljeću. Smatrao je da sva vlast proizlazi iz kraljevske osobe, tj. osobe vladara. Shodno tome, sve što se događa u smislu upravljanja državom „kruži“

oko vladara kao oko Sunca. (spomen apsolutizma 1 bod, dodatno objašnjenje da sva vlast proizlazi iz osobe vladara 1 bod, dodatno objašnjenje da prema tome svi državni poslovi i službenici kruže oko vladara kao oko Sunca 1 bod)
(M 75-76 / A 239 / ŠK 185-186 / P djelomično 73-74)

12. ||

a) Odgovor: **D**

b) Bitka kod Lepanta 1571. (Lepantska bitka) označila je prekretnicu u mletačko-osmanskim odnosima. Sve do 1570. Venecija je imala obrambeni stav i nije se izravno sukobljavala s Osmanskim Carstvom na Sredozemlju. Kršćanske snage ujedinjene u Svetoj ligi predvodila je Španjolska, a učestvovala su i Mletačka Republika, Genova, Papinska država i Malteški vitezovi (Ivanovci) koji su izvojevali pobjedu nad Osmanskim Carstvom i time spriječili dominaciju Osmanlija u istočnom Sredozemlju. (Bitka kod Lepanta / Lepantska bitka 1 bod; 1571. 1 bod; spomen Svete lige (Španjolska, Venecija, Papinska država) 1 bod; spomen Osmanskog Carstva 1 bod; sprečavanje osmanske dominacije na Sredozemlju 1 bod = ukupno 5 bodova)

(M djelomično 71 / A djelomično 235 / ŠK djelomično 184 / P nema (!))

13. ||

Tijekom srednjega vijeka na hrvatskim prostorima dokumenti /vrela pisani su latinskim jezikom i latinskim pismom što se je prije svega širilo putem prihvaćanja kršćanstva. Od 9. stoljeća pod utjecajem učenika sv. Metodija javlja se i glagoljica, a nešto kasnije javlja se i (hrvatska) ćirilica tj. bosančica (navođenje svakog od pisama 1 bod)

(M 231-233 / A 225 / ŠK 145-146 / P 247)

14. ||

a) Odgovor: **A i C** (1 točan 1 bod, 2 točna 2 boda)

b) Svi odgovori koji uključuju sljedeće elemente: U 11. i 12. stol – posebice na jugu Francuske – pod utjecajem vijesti iz Križarskih ratova nastaje viteška kultura. Putujući trubaduri pjevaju o viteškim pothvatima u vidu epskog pjesništva poput „El Cida“. Pojavljuju se i viteški romani poput „Romana o ruži“. Ovo sve utječe na razvoj vernakularne književnosti tj. književnosti na narodnim jezicima. (razvoj književnosti na narodnim jezicima 1 bod)

(M 242-244 / A posredno i djelomično 86 / ŠK djelomično i malo 56 / P posredno 102, 246)

15. ||

a) Humanizam

b) umjetnici kao i u antičko vrijeme u prikazu vode se onim kako čovjek vidi (realističan prikaz), obnavljaju antička proporcijaska rješenja, a čovjeka stavljaju u središte interesa. (bilo što od navedenog 1 bod, ukupno 2 boda)

c) **C** (Leonardo da Vinci)

(M djelomično 248 / A djelomično 214-215 / ŠK djelomično 168-169 / P posredno 250-251, 256)

16. ||

a) Protiv Pape i (Rimo)Katoličke Crkve (1 podatak 1 bod, oba podatka 2 boda)

b) Martin Luther

c) Objava 95 Lutherovih teza je uzrokovala podijele u zapadnom kršćanstvu te se formiraju protestantske Crkve tj. reformacijski pokret. Luther osniva Evangeličku Crkvu u kojoj se uvodi narodni jezik kao jezik crkvene službe. Osim toga dio seljaštva vođen Thomasom Münzerom pokreće veliki seljački rat, koji će završiti Augsburškim mirom 1555. kojim je dogovorena ravnopravnost Evangeličke i Katoličke Crkve. Istovremeno nastaju i druge protestantske sljedbe (Crkve) poput kalvina i hugenota. (spomen protestantizma/reformacije 1 bod; narodni

jezik kao jezik crkvene službe 1 bod; Veliki seljački rat / Augsburški mir 1 bod) bilo koja od navedenih posljedica 1 bod, tri posljedice 3 boda
(M 160-161 / A 87-888 / ŠK 173-175 / P 153-154)

17. ||

A, C, E

(M 164-165, 255-259 / A djelomično 89-91 / ŠK 176-177, 207 / P posredno 157-158, 260)

18. ||

1D; 2B; 3A; 4C (svako točno povezivanje 1 bod – ukupno maksimalno 4 boda)

(M 241, 248, 254-255 / A djelomično 208-213, 216, 219 / ŠK posredno 141-142, 170-171, 177/ P 241-244, 251-260)

19. ||

a) Renesansa

b) Radi se o Karlovcu koji je 1579. planski izgrađen kao idealni renesansni grad sa središnjim trgom. Grad je opasan zidinama i jarkom zbog njegove obrambene funkcije u sustavu Vojne krajine. Jednako tako, šest bastiona na vrhovima zvijezde postavljeni su zbog obrambene funkcije jer su bastionski bedemi tj. šiljasti završeci bedema pružali najveću moguću onodobnu sigurnost od topničkog napada na grad. (Karlovac 1 bod; obrambena funkcija 1 bod; bastioni protiv topništva 1 bod)

(M nema! / A 260 / ŠK djelomično 198-199 / P djelomično 121-123)

20. ||

a) Odgovor: D (14 Bologna)

b) 1396. (Zadarsko sveučilište / opće učilište)

(M djelomično 228 i 240 / A 226 / ŠK djelomično 83-84 / P 226-228)

21. ||

a) Toma Akvinski je kao najveći teolog i filozof skolastike povezao Aristotelovu filozofiju s kršćanskim naukom. Štoviše, Toma je svojim autoritetom na taj način nametnuo Aristotelovu sliku svemira s nepomičnom Zemljom u središtu kao dominantnim učenjem u srednjovjekovnoj Europi. (povezivanje Aristotelove filozofije i kršćanskog nauka 1 pojm ; navođenje geocentričnog sustava 1 bod)

(M 205 / A djelomično 66 / ŠK djelomično i posredno 85 / P 207-209)

22. ||

Odgovor: **B, D, F** (1 točan – 1 bod; 2 točna – 2 boda, 3 točna – 3 boda)

(M 209-201 / A djelomično 217-218 / ŠK 222-223 / P djelomično 209-210)

23. ||

Predmeti su (s lijeva na desno) kompas, astrolab i portulan // pomorska karta. Sva tri predmeta bila su nužna za duga prekooceanska putovanja. Kompas da se odredi magnetni sjever, astrolab da se odredi geografska pozicija broda s obzirom na Sunce i zvijezdu Sjevernjaču, a karta da se izračunata pozicija ucrti na kartu i omogućiti planiranje pomorskog putovanja. (točno navođenje svakog predmeta po 1 bod. Dodatno objašnjenje 1 bod)

(M 215-218 / A 175 / ŠK posredno 152-157/ P 221)

24. ||

Pozivanjem na kritičko razmišljanje, i sumnju u dotadašnje autoritete Rene Descartes je u svom djelu „Rasprava o metodi“ postavio osnove znanstvene metodologije koju čak i danas koristimo. Pod utjecajem njegovih teza razvija se znanstvena metoda kojoj je osnova uspostava uzročno-posljedičnog niza. (pozivanje na preispitivanje znanja – racionalizam - sumnja 1 bod; objašnjene uzročno-posljedičnog pristupa 1 bod)
(M posredno 210-211 / A nema!? / ŠK 225 / P djelomično 209, 213)

25. ||

Marin Getaldić (Marinus Ghetaldi) poznati je dubrovački matematičar i fizičar koji se osobito zanimao za optiku i djelovanje sunčeve svjetlosti na zrcala. U svoje doba bio je u kontaktu s najvećim onodobnim znanstvenicima te se dopisivao i sa Galileom Galileim. (navođenje Marina Getaldića 1 bod, navođenje njegovih pokusa iz optike 1 bod)
(M 212 / A nema?! / ŠK djelomično 227 / P 217)